

Chambre des Représentants		Kamer der Volksvertegenwoordigers	
Session de 1930-1931	N° 151		Zittingsjaar 1930-1931
PROJET DE LOI N° 11. AMENDEMENT N° 95.	SÉANCE du 25 mars 1931	VERGADERING van 25 Maart 1931	WETSONTWERP N° 11. AMENDEMENT N° 95.

PROJET DE LOI

relatif à certains actes de l'état civil et à la compétence des agents diplomatiques et consulaires en matière d'état civil.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA SECTION CENTRALE (1)
PAR M. COELST

MADAME, MESSIEURS,

Aux termes de la loi du 20 mai 1882 (article 170 du C. C.) les mariages entre Belges ou entre Belge et étranger, célébrés en pays étranger par les autorités locales compétentes, sont soumis aux formalités imposées dans ce pays.

Toutefois, pour ce qui concerne les mariages entre Belges, nos agents diplomatiques et nos consuls sont compétents pour les célébrer, si les futurs conjoints le désirent. Il en est de même pour les mariages entre un Belge et une femme étrangère, à condition que nos agents diplomatiques ou consuls en aient obtenu l'autorisation spéciale de notre Ministre des Affaires Etrangères.

Ces mariages, célébrés dans nos chancelleries, sont soumis à toutes les formalités exigées par nos lois.

Ces dispositions conféraient les mêmes droits à tous nos agents, qu'ils fussent diplomatiques ou consulaires.

Or, la loi du 20 octobre 1897 limite la compétence du consul, qui conserve les fonctions d'officier de l'état civil dans les pays hors chrétienté et dans tout autre pays, s'il y est autorisé par les traités ou si ces fonctions lui ont été spécialement conférées par le Ministre des Affaires Etrangères.

Il en résulte que les agents diplomatiques exercent la plénitude des attributions de l'officier de l'état civil, dans tous les pays, hormis l'autorisation spéciale requise pour la célébration du mariage entre un Belge et une femme étrangère.

Les agents consulaires, par contre, ne possèdent les attributions d'officier d'état civil que dans les pays hors de

WETSONTWERP

betrekking hebbend op zekere akten van den burgerlijken stand, alsmede op de bevoegdheid der diplomatieke en consulaire ambtenaren in zake burgerlijken stand.

VERSLAG

NAMENS DE MIDDENAFDEELING (1) UITGEBRACHT
DOOR DEN HEER COELST

MEVROUW, MIJNE HEEREN,

Krachtens de wet van 20 Mei 1882 (art. 170 van het B. W.) zijn al de huwelijken tusschen Belgen, of tusschen Belg en vreemdeling, gesloten in het buitenland door de bevoegde plaatselijke autoriteiten, onderworpen aan de in dit land opgelegde formaliteiten.

Evenwel, voor de huwelijken tusschen Belgen, zijn onze diplomatieke ambtenaren en onze consuls bevoegd om deze te sluiten, wanneer de toekomstige echtgenooten zulks verlangen. Hetzelfde geldt voor de huwelijken tusschen een Belg en eene vreemde vrouw, op voorwaarde dat onze diplomatieke ambtenaren of consuls er de bijzondere machtiging toe verkregen van onze Minister van Buitenlandsche Zaken.

Deze huwelijken, gesloten in onze kanselarijen, zijn onderworpen aan al de door onze wetten vereischte formaliteiten.

Deze bepalingen kenden dezelfde rechten toe aan al onze ambtenaren, hetzij diplomatieke of consulaire. Welnu, de wet van 20 October 1897 beperkt de bevoegdheid van den consul, die de functies van ambtenaar van den burgerlijken stand behoudt in al de landen buiten de christenheid en in elk ander land, indien hij er toe gemachtigd is door de verdragen, of wanneer dit ambt hem bijzonder werd opgedragen door onzen Minister van Buitenlandsche Zaken.

Daaruit volgt, dat de diplomatieke ambtenaren de bevoegdheden van den ambtenaar van den burgerlijken stand ten volle uitoefenen in al de landen, behoudens de bijzondere machtiging vereischt voor het sluiten van het huwelijk tusschen een Belg en een vreemde vrouw.

De consulaire ambtenaren daarentegen, bezitten de bevoegdheid van ambtenaar van den burgerlijken stand

Le présent rapport n° 148 a été distribué le 16 avril 1931. (Art. 4 de la résolution de la Chambre, relative à l'examen des Budgets.)

Dit verslag n° 148 werd rondgedeeld op 16 April 1931. (Art. 4 van het besluit van Kamer betreffende de behandeling van de Begrotingen.)

chrétienté; dans tout autre pays, s'ils sont autorisés par les traités ou si ces attributions leur ont été spécialement conférées par le Ministre des Affaires Etrangères.

Les pays avec lesquels nous avons des conventions sont : la France, l'Angleterre, l'Italie, le Danemark, le Grand-Duché de Luxembourg, la Principauté de Monaco, la Norvège, la Suède, la Hollande, la Suisse et l'Allemagne.

La raison qui a guidé le législateur de 1882 à conférer à nos agents extérieurs le droit de célébrer le mariage entre deux Belges dans ces pays, fut d'éviter à nos nationaux indigents des frais dont le montant aurait pu entraver ou faire différer ou empêcher leur union.

Un tableau, inséré dans l'exposé des motifs, tend à prouver que cette crainte, dans la pratique, ne s'est pas vérifiée.

Depuis 1897, en effet, huit mariages seulement ont été conclus à l'intervention de nos agents extérieurs dans ces pays, dont un en Hollande, un en Italie, six en France et les dossiers révèlent qu'il s'agit non de cas d'indigence, mais de convenance purement personnelle. L'exposé des motifs fait remarquer, en outre, que la législation française, notamment, facilite, tout autant que la nôtre, le mariage des indigents.

..

L'article 48 du C. C. dit : « *Tout acte de l'état civil des Français en pays étranger sera valable, s'il a été reçu, conformément à la loi française, par les agents diplomatiques ou par les consuls.* »

Ou bien, ce texte a pour objet de déclarer la validité en Belgique des actes dressés par les agents diplomatiques et consulaires belges, mais alors il faut justifier de leur compétence. Or, les agents diplomatiques, en vertu de la loi de 1882, ne sont compétents que pour la célébration des mariages.

Ou bien, on l'interprète en attribuant aux agents consulaires la même compétence qu'aux agents diplomatiques et cette interprétation est contraire aux stipulations de la loi de 1897.

Le projet de loi a pour objet de déterminer clairement la compétence de nos agents diplomatiques, chefs de mission, qui exercent « *de plein droit* les fonctions de l'officier de l'état civil dans tous les pays, en se conformant aux lois belges sur la matière.

Les agents consulaires, qu'ils soient consuls généraux, consuls ou vice-consuls, pourvu qu'ils soient *chefs de poste*, seront investis des mêmes pouvoirs dans les pays hors de chrétienté et dans les autres pays, si les circonstances de fait amènent M. le Ministre des Affaires Etrangères à leur en conférer l'autorisation.

Il semble parfaitement inutile — parce que superflu — de continuer à autoriser nos agents de l'extérieur à assumer les fonctions d'officier de l'état civil dans les pays avec lesquels nous avons des conventions et où l'état civil

alleen in de landen buiten de christenheid; in elk ander land, wanneer zij er toe gemachtigd zijn door de verdragen of wanneer deze bevoegdheid hun bijzonder werd toegekend door den Minister van Buitenlandsche Zaken.

De landen waarmede wij een overeenkomst hebben, zijn : Frankrijk, Engeland, Italië, Denemarken, het Groothertogdom Luxemburg, het prinsdom Monaco, Noorwegen, Zweden, Holland, Zwitserland en Duitschland.

De reden welke den wetgever van 1882 er toe leidde aan onze buitenlandsche ambtenaren het recht te verleen in deze landen het huwelijk te sluiten tusschen twee Belgen, was : aan onze onvermogen landgenooten de kosten te vermijden, die door hun bedrag hun vereeniging zouden kunnen bemoeilijken, doen uitstellen, of verhinderen.

Een tabel, toegevoegd aan de Memorie van Toelichting, toont dat deze vrees in de praktijk zich niet heeft bewaarheid.

Inderdaad, sedert 1897 werden slechts acht huwelijken gesloten door tusschenkomst van onze buitenlandsche ambtenaren in deze landen, waarvan een in Holland, een in Italië, zes in Frankrijk, en de dossiers wijzen uit dat het geen gevallen van behoefte zijn, maar louter om persoonlijke redenen. De Memorie van Toelichting wijst er bovendien op dat de Fransche wetten, namelijk, evenals de onze, het huwelijk tusschen onvermogen vergemakkelijken.

..

Artikel 48 van het B. W. zegt : « *Elke akte van den burgerlijken stand van de Franschen in het buitenland is geldig, wanneer zij werd aangenomen, overeenkomstig de Fransche wetten, door de diplomatieke ambtenaren of door de consuls.* »

Ofwel bedoelt deze tekst de geldigheid in België te verklaren van de akten opgemaakt door de Belgische diplomatieke en consulaire ambtenaren, maar dan moet men hunne bevoegdheid bewijzen. Evenwel, krachtens de wet van 1882, zijn de diplomatieke ambtenaren alleen bevoegd voor het sluiten van huwelijken.

Ofwel verklaart men dien tekst door aan de consulaire ambtenaren dezelfde bevoegdheid toe te kennen als aan de diplomatieke ambtenaren, en die interpretatie is in strijd met de bepalingen van de wet van 1897.

Het wetsontwerp heeft voor doel duidelijk de bevoegdheid te omlijnen van onze diplomatieke ambtenaren, hoofden van eene zending, die « *van rechtswege* de functies uitoefenen van ambtenaar van den burgerlijken stand in al de landen, zich gedragende aan de Belgische wetten over de quaestie ».

De consulaire ambtenaren, hetzij zij algemeene consuls, consuls of vice-consuls zijn, zoo zij maar *aan 't hoofd van een post* staan, zouden, met dezelfde macht worden bekleed in de landen buiten de christenheid en in de andere landen, indien de omstandigheden in feite den Minister van Buitenlandsche Zaken er toe bewegen hun die machtiging te verleen.

Het schijnt volstrekt nutteloos dewijl het overbodig is onze buitenlandsche ambtenaren te blijven machtigen de functies van ambtenaar van den burgerlijken stand uit te oefenen in de landen met dewelke wij overeenkomsten slo-

est organisé avec toutes les garanties que nous trouvons en Belgique.

Si le projet de loi maintient la compétence générale pour ses agents diplomatiques, c'est plutôt par principe que par nécessité réelle. Nos agents diplomatiques, les membres de leur famille et leur domesticité sont, en effet, en vertu du principe d'extraterritorialité, soustraits à la juridiction territoriale, mais comme pratiquement les diplomates ne peuvent officier ni pour eux-mêmes ni pour ceux qui leur sont attachés par les liens familiaux, le motif est assez mince et surtout d'ordre théorique.

Il est, d'autre part, entendu que, pour ce qui concerne les agents consulaires, l'existence des conventions ne leur enlève pas les pouvoirs que l'article 4 de la loi du 16 août 1887 et l'article 6 de la loi du 30 avril 1896 leur confèrent expressément.

Sans procéder aux mariages, ils pourront, comme par le passé, recevoir les actes constatant le consentement des parents, ou le dissentiment qui existe entre ceux-ci, notifier l'acte respectueux, noter la déclaration qu'un ascendant, dont le consentement est requis, est absent, le tout conformément aux articles 148, 150 et 153 du C. C. et pour autant qu'il s'agisse du mariage d'un *citoyen belge*.

**

L'expérience a démontré le péril qu'il peut y avoir à étendre à tous les agents consulaires le pouvoir de célébrer les mariages.

Le projet de loi ne le confère qu'aux chefs de poste et la Section centrale marque pleinement son accord sur cette restriction. La formation des dossiers donne lieu souvent — et surtout à l'étranger — à des difficultés que seule une connaissance approfondie de la matière permet de résoudre sans danger et qui passeraient inaperçues aux yeux de bon nombre d'agents honoraires, souvent étrangers à notre pays, à ses mœurs et à ses lois et qu'aucune préparation juridique n'a rendu aptes à exercer ces fonctions délicates, où la moindre négligence peut occasionner des mécomptes et provoquer des drames familiaux.

**

La rédaction de l'art. 4 du projet de loi a fait naître quelques appréhensions.

L'exposé des motifs affirme la nécessité d'apporter de la clarté et de la netteté dans les textes qui seuls comptent. Or, le libellé de l'article 4, visant les remplacements en cas d'absence du titulaire, ne semble pas assez explicite et peut donner lieu à des doutes.

Dans son *Cours élémentaire de droit civil*, tome I, p. 6, Laurent dit avec son autorité habituelle « que le législateur a codifié le droit pour mettre fin à l'incertitude funeste qui règne dans la jurisprudence. Or, l'incertitude, ajoute-t-il, est devenue plus grande que jamais dans une science qui devrait avoir la stabilité des sciences exactes puisqu'elle repose sur des textes authentiques ».

ten, en waar de burgerlijke stand is ingericht met al de waarborgen die wij in België vinden.

Zoo het ontwerp de algemeene bevoegdheid voor onze diplomatieke ambtenaren behoudt, is dit veeleer uit principe, dan om een werkelijke noodzakelijkheid. Onze diplomatieke ambtenaren, de leden van hun gezin en hun bedienden zijn inderdaad, krachtens het principe der extraterritorialiteit, onttrokken aan de territoriale jurisdictie, daar echter practisch gesproken de diplomaten de functie niet kunnen uitoefenen noch voor zich zelf noch voor degenen die hun ontstaan door familiebanden, is de reden tamelijk zwak en vooral van theoretischen aard.

Anderzijds, is het wel verstaan dat, wat aangaat de consulaire ambtenaren, het bestaan van overeenkomsten hun niet de bevoegdheid ontnemt die artikel 4 van de wet van 16 Augustus 1887 en artikel 6 van de wet van 30 April 1896 hun uitdrukkelijk toekent.

Zonder de huwelijken te sluiten, zullen zij voortgaan de akten, die de toestemming der ouders bewijzen of de oneenigheid die onder hen bestaat, te blijven ontvangen, kennis te nemen van de akte van eerbied, de verklaring te noteeren dat een ascendent waarvan de toestemming vereischt wordt, afwezig is, alles overeenkomstig de artikelen 148, 150 en 153 van het B. W., en in zooverre het een huwelijk van een Belgisch burger geldt.

**

De ondervinding heeft het gevaar doen uitschijnen dat er kan liggen in de uitbreiding tot al de consulaire ambtenaren van de bevoegdheid huwelijken te sluiten. Het wetsontwerp verleent ze enkel aan de hoofden van posten. De Middenafdeeling is het ten volle eens met deze beperking. Het samenstellen van de dossiers geeft vaak aanleiding — en vooral in het buitenland — tot moeilijkheden die alleen eene grondige kennis van de zaak zonder gevaar kan oplossen en die onopgemerkt zouden voorbijgaan voor vele eere-ambtenaren, die dikwijls ons land, onze zeden en wetten, niet kennen, en die door geene enkele juridische voorbereiding zijn in staat gesteld deze kiesche functies uit te oefenen, waarbij de minste onachtzaamheid vergissingen kan veroorzaken en familiedramas uitlokken.

**

De tekst van artikel 4 van het ontwerp heeft eenige vrees doen oprijzen.

De Memorie van Toelichting bevestigt de noodzakelijkheid helderheid en duidelijkheid te brengen in de teksten die alleen waarde hebben. Welnu, de bewoordingen van artikel 4, doelend op de plaatsvervangingen in geval van afwezigheid van den titularis, schijnt niet duidelijk genoeg en kan twijfel doen ontstaan.

In zijn *Cours élémentaire de droit civil*, tome I, blz. 6, zegt Laurent met zijn erkend gezag: « dat de wetgever het recht gecodificeerd heeft om een eind te maken aan de jammerlijke onzekerheid die in de rechtspraak heerscht. Welnu, de onzekerheid, gaat hij voort, is erger geworden dan ooit in een wetenschap die de stabiliteit zou moeten hebben van de exacte wetenschappen, vermits

L'art. 4 prévoit les remplaçants des titulaires de poste en les énumérant, mais néglige de dire dans quel ordre se feront les remplacements.

Il faudrait que le texte fût précisé.

Les déclarations ministérielles, les avis des rapporteurs ne font pas loi. Le texte doit être net, puisque seul il fait autorité.

L'article 9 semble également incomplet.

Alors que l'art. 1 et 2 affirment que nos agents extérieurs, exerçant les fonctions d'officier de l'état civil, agissent conformément aux lois belges sur la matière, l'article 9 stipule que les agents diplomatiques, ainsi que les agents consulaires, à qui les fonctions d'officier de l'état civil ont été conférées, pourront recevoir les déclarations de naissance et de décès et en dresser acte en Europe, dans les dix jours, et, hors d'Europe, dans les trente jours, à dater de l'accouchement ou du décès.

Or, l'article 55 du C. C. prescrit que « les déclarations de naissance seront faites dans les trois jours de l'accouchement, à l'officier de l'état civil du lieu; l'enfant lui se ra présenté » et l'article 77 du même Code : « aucune inhumation ne sera faite sans une autorisation, sur papier libre et sans frais, de l'officier de l'état civil, qui ne pourra la délivrer qu'après s'être transporté auprès de la personne décédée, pour s'assurer du décès et que vingt-quatre heures après le décès, hors les cas prévus par le règlement de police. »

Chacun sait que, dans le pays même, ces formalités, de caractère obligatoire pourtant, ne sont plus guère observées, et que les déclarations des témoins et les constatations des médecins vérificateurs de naissances et de décès y suppléent habituellement.

Mais comme, précisément, les formalités légales, ni même les errements administratifs ne pourraient être observés à l'étranger, il est capital de savoir quelles doivent être les pratiques essentielles pouvant en tenir lieu.

Prenons un exemple de fréquence courante : Un missionnaire meurt en Chine; le lieu du décès est très éloigné de l'endroit où est établi l'agent consulaire. De quelle manière sera faite la notification du décès, pour être valable? Par correspondance? Par témoignage verbal? Et éventuellement par qui?

..

Un autre point sollicite des éclaircissements.

C'est pour la première fois que l'expression « citoyen belge » va figurer dans nos lois.

Il s'agit de savoir si, par application des lois du 20 octobre 1897 et du 20 mai 1882, les agents diplomatiques et consulaires de Belgique sont compétents pour dresser des actes d'état civil concernant les ressortissants du Congo belge qui, sans être « citoyens belges » sont cependant « sujets belges » et de « nationalité belge ».

zij op authentieke akten steunt ». Artikel 4 voorziet de plaatsvervangers van de titularissen van een post en noemt ze op, maar verzuimt te zeggen in welke rangorde de plaatsvervangingen zullen geschieden.

De tekst zou moeten nader bepaald worden.

De verklaringen van ministers en de meeningen van verslaggevers maken de wetten niet. De tekst moet duidelijk zijn vermits hij alleen gezag heeft.

Artikel 9 schijnt eveneens onvolledig.

Dan wanneer de artikelen 1 en 2 bevestigen dat onze buitenlandsche ambtenaren, die de functies van ambtenaar van den burgerlijken stand uitoefenen, handelen overeenkomstig de Belgische wetten over de quæstie, zegt artikel 9 dat de diplomatieke ambtenaren, evenals de consulaire ambtenaren, aan wie de functies van ambtenaar van den burgerlijken stand zijn opgedragen, de aangifte van geboorte en overlijden kunnen ontvangen, en er akten kunnen van opmaken; in Europa binnen tien dagen, en buiten Europa binnen dertig dagen, vanaf den datum van de bevalling of het overlijden.

Nu, artikel 55 van het B. W. luidt : « de aangiften van geboorten zullen binnen de drie dagen na de verlossing worden gedaan, aan den plaatselijken beambte van den burgerlijken stand; het kind zal hem worden vertoond », en artikel 77 van hetzelfde wetboek zegt : « Geene begraaving zal plaats hebben zonder een ongezegeld en kosteloos verlot van den ambtenaar van den burgerlijken stand, die dit niet zal mogen afleveren dan na zich bij den overleden persoon te hebben begeven, om zich van het overlijden te verzekeren, en tenzij na verloop van vier en twintig uren, sedert het overlijden, buiten de gevallen bij de verordening van politie voorzien ».

Het is overbekend dat deze nochtans verplichte formaliteiten hier zelden of niet worden nageleefd en gewoonlijk worden vervangen door de verklaring van getuigen en de vaststelling vanwege den geneesheer, van geboorte en overlijden.

Maar, vermits nu juist deze wettelijke formaliteiten en zelfs ook deze bestuursgebruiken niet kunnen nageleefd worden in het buitenland, is het van overwegend belang te weten door welke praktijken men ze kan vervangen.

Ziehier een zeer gemeen voorbeeld : een missionaris sterft in China; de plaats waar hij overleed ligt zeer ver van de plaats waar de consulaire ambtenaar verblijft. Op welke wijze moet de kennisgeving van het overlijden worden gedaan om geldig te zijn? Bij briefwisseling? Bij mondelinge getuigenis? En desgevallend door wie?

..

Nog een ander punt eischt opheldering.

Voor de eerste maal zullen de woorden « Belgisch Staatsburger », in onze wetten worden vermeld. Zaak is het, te weten of, krachtens de wetten van 20 October 1897 en van 20 Mei 1882, de diplomatieke en consulaire ambtenaren van België bekwaam zijn om akten van den burgerlijken stand op te maken voor de onderhoorigen van Belgisch Congo, die, ofschoon zij geen Belgische Staatsburgers zijn, niettemin « Belgische onderdanen » zijn en de « Belgische nationaliteit » bezitten.

M. le Ministre des Colonies ne l'a pas cru utile et alors, pour échapper à l'équivoque, on a introduit dans le projet de loi les mots « citoyen belge ».

Le terme de « citoyen » n'a jamais été employé jusqu'à présent dans nos lois sur l'indigénat. Nous y voyons apparaître les termes : sont Belges, deviennent Belges, acquièrent la qualité de Belge, mais jamais : sont citoyens belges.

Néanmoins, l'art 7 du Code civil (ancien Code Napoléon) stipule que « l'exercice des droits civils est indépendant de la qualité de citoyen, laquelle ne s'acquiert et ne se conserve que conformément à la loi constitutionnelle, et l'art. 4 de notre Constitution précise, en son premier alinéa, que « la qualité de Belge s'acquiert, se conserve et se perd d'après les règles déterminées par la loi civile » et ajoute « La présente Constitution et les autres lois relatives aux droits politiques, déterminent quelles sont, outre cette qualité, les conditions nécessaires pour l'exercice de ces droits ».

Il faut donc tout d'abord posséder la qualité de Belge conformément aux lois civiles pour avoir le droit de s'intituler citoyens belges.

Or, les Congolais peuvent se qualifier Belges; ils sont de nationalité belge. La *Revue de Doctrine et de Jurisprudence coloniales*, p. 130, année 1925 (dont l'avis est invoqué, quant à ce, par M. le Procureur du Roi de Bruxelles, dans une correspondance datée du 8 novembre 1929 et adressée à un échevin de l'état civil) le déclare sans ambages : « Il va sans dire que l'expression nationalité congolaise n'est plus en rapport avec la situation juridique créée par la disparition de l'Etat indépendant du Congo en suite de son annexion par la Belgique en 1908. Il n'y a plus de nationalité congolaise; les Congolais sont des *nationaux belges* ».

D'après les *Pandectes belges*, « en Belgique est citoyen tout individu qui peut se faire qualifier de Belge ».

Or, les Congolais peuvent se qualifier de Belges; ils sont de nationalité belge. Comment dès lors les éliminer ?

Ils ne possèdent pas de droits politiques, mais, d'après ce qui précède, les droits politiques ne seraient pas inhérents à la qualité de « citoyen ».

L'article 12 du projet de loi ne connaît plus que des *citoyens* et des *étrangers*. Dans quelle catégorie les Congolais doivent-ils être rangés ?

La vérité est qu'aucune loi civile n'a attribué aux Congolais la qualité de Belge. Toutefois, M. le Procureur du Roi de Bruxelles, dans la consultation, dont il est fait mention plus haut, invoquant l'avis des commentateurs (Michel Halewyck), est d'avis que la question ne paraît plus controversée actuellement et que le Congolais possède bien la nationalité belge, mais qu'il n'est pas citoyen belge puisque ne possédant pas les droits politiques inhérents à cette qualité. (?)

De Minister van Koloniën heeft dit niet nuttig geacht en, om alle misverstand te vermijden, heeft men in het wetsontwerp de woorden « Belgisch Staatsburger » ingelascht.

Het woord « Staatsburger » werd totnogtoe nooit gebruikt in onze wetten betreffende het inhooringschap; wel vinden wij er de woorden : elke Belg, worden Belg, verkrijgen den staat van Belg; nooit echter : zijn Belgische Staatsburgers.

Wel zegt artikel 7 van het B. W. (oud Wetboek van Napoleon) : « de uitoefening van de burgerlijke rechten is onafhankelijk van den staat van Staatsburger, welke niet wordt verkregen of behouden dan overeenkomstig de Grondwet » en artikel 4 van onze Grondwet bepaalt in zijn eerste alinea dat « de staat van Belg wordt verkregen, behouden en verloren volgens de regelen die bij de burgerlijke wet zijn bepaald » en het voegt daaraan toe : « Deze grondwet en de overige wetten op de Staatsburgerlijke rechten bepalen aan welke vereischten, behalve den staat van Belg, moet worden voldaan om die rechten uit te oefenen.

Men moet dus vooraf den staat van Belg bezitten overeenkomstig de burgerlijke wetten om het recht te hebben den naam van « Belgisch burger » te dragen.

Nu, de Congoleezen kunnen zich « Belgen » heeten, vermits zij de Belgische Nationaliteit bezitten. De *Revue de doctrine et de jurisprudence coloniales*, blz. 130, jaar 1925 (waarvan het advies op dit stuk wordt ingeroepen door den Procureur des Konings te Brussel, in een schrijven d.d. 8 November 1929 tot een schepen van den Burgerlijken Stand gericht) verklaart het zonder omwegen : « Het spreekt van zelf dat de benaming « Congoleesche Nationaliteit » niet meer in verband is met den juridischen toestand welke voortgesproten is uit de verdwijning van den Onafhankelijken Congostaat naar aanleiding van dezes naasting door België in 1908. Er bestaat geene Congoleesche Nationaliteit meer; de Congoleezen zijn *Belgische landgenooten*. »

Volgens de *Pandectes Belges* « is in België Staatsburger alwie zich Belg kan doen heeten ». Nu, de Congoleezen kunnen zich Belg noemen; zij bezitten de Belgische Nationaliteit; waarom ze dan uitsluiten ?

Wel is waar bezitten zij geen Staatsburgerlijke rechten, maar uit hetgeen voorafgaat blijkt dat de Staatsburgerlijke rechten niet noodzakelijkerwijs behooren tot den staat van « Staatsburger ».

Artikel 12 van het wetsontwerp kent niet meer dan *Staatsburgers* en *vreemdelingen*. In welke categorie moeten de Congoleezen gerangschikt worden ?

Waar is het, dat geen enkele burgerlijke wet aan den Congolees den staat van Belg toekent. Maar niettemin is de Procureur des Konings te Brussel, in de hooger vermelde raadpleging en steunend op het advies van commentatoren (Michel Halewijck), van gevoelen dat het vraagstuk thans niet meer betwist wordt en dat de Congolees wel de Belgische Nationaliteit bezit, zonder nochtans Staatsburger te zijn, vermits hij de Staatsburgerlijke rechten die van dezen staat onafscheidelijk zijn, niet bezit. (?)

Et comme il s'agissait de déterminer le statut d'une citoyenne belge, devenue veuve après avoir épousé un Congolais, M. le Procureur du Roi proclame : « En conséquence, la femme belge qui épouse un ressortissant du Congo belge reste certes de nationalité belge, mais acquérant de par son mariage le statut de son mari, elle se voit par le fait même privée des droits qui étaient antérieurement attachés à la qualité de *citoyenne belge* ».

Si cette interprétation est exacte, toute citoyenne belge épousant un Congolais et devenue veuve, si elle a négligé de faire acter la déclaration conservative de nationalité, conformément à la loi du 15 mai 1922, ne pourra pas, sur terre étrangère, épouser en secondes noces un Belge, dans les conditions prévues par le présent projet de loi.

* *

Le projet de loi (art. 7) propose de faire transcrire l'acte de mariage dans les registres de l'état civil du dernier domicile de chacun des époux dans le délai de trois mois. Cette formalité et ce délai figurent déjà à l'article 171 du Code civil.

A présent la transcription n'est faite qu'au dernier domicile de l'époux.

A ce propos, la Section centrale croit qu'il serait de bonne administration, bien que ces actes soient transcrits sur les registres spéciaux ou supplétoires, d'ajouter : *qu'en outre il en sera fait mention en marge des registres et à la date de l'événement que l'acte constate.*

Ces actes de l'étranger arrivent à l'office de l'état civil généralement après un certain délai. Dans toutes les communes importantes, ils sont transcrits dans le registre supplétoire où se trouvent confondus des actes de différentes natures. Comme la transcription de ces actes a lieu à la diligence du ministre des Affaires étrangères, qui les transmet directement, les intéressés ignorent à quel moment la transcription a été faite et, lorsqu'ils ont à réclamer une copie, ils ne sont pas en mesure de spécifier une date certaine, hormis celle de l'événement lui-même.

La mention marginale, si elle était effectuée dans les conditions suggérées, faciliterait grandement les recherches. Elle serait particulièrement utile pour les actes de naissance que le présent avant-projet ne vise pas, mais dont l'exposé des motifs laisse entrevoir la codification prochaine.

* *

Dans l'article 14, il ne s'agit plus de la transcription de l'acte de mariage célébré devant nos agents consulaires à l'étranger, mais de celui contracté devant les autorités étrangères locales.

En daar het er om ging het statuut te bepalen van eene Staatsburgeres die weduwe geworden was, na een Congolees te hebben gehuwd, verklaart de Procureur des Konings : « Dienvolgens, de Belgische vrouw die een onderhoorige van Belgisch Congo huwt, blijft ongetwijfeld hare Belgische Nationaliteit behouden, maar vermits zij wegens haar huwelijk het statuut van haren echtgenoot verkrijgt, verliest zij door het feit zelf de rechten die vroeger aan den staat van *Belgische Staatsburgeres* waren verbonden ».

Is deze verklaring juist, dan kan eene Belgische Staatsburgeres, weduwe geworden na haar huwelijk met een Congolees, — indien zij geen verklaring tot behoud van nationaliteit heeft doen vaststellen overeenkomstig de wet van 5 Mei 1922 — op vreemd grondgebied geen tweede huwelijk aangaan met een Belg, volgens de bepalingen van dit ontwerp.

* *

Het wetsontwerp (art. 7) stelt voor, de huwelijksakte te doen overschrijven in de registers van den burgerlijken stand van de laatste woonplaats van elk der echtgenooten, dit binnen een termijn van drie maanden. Deze formaliteit en deze termijn zijn reeds vastgesteld krachtens artikel 171 van het Burgerlijk Wetboek.

Heden ten dage, wordt de overschrijving slechts gedaan in de laatste woonplaats van den echtgenoot.

Ofschoon deze akten ingeschreven worden op speciale of aanvullende registers, meent niettemin de Middenafdeling, dat men, in het belang van het bestuur, er aan toevoegen zou, *dat men er bovendien melding zou van maken op den rand der registers en op den datum der gebeurtenis waarvan de akte doet blijken.*

Deze akten uit het buitenland komen op de diensten van den burgerlijken stand gewoonlijk maar na een zekeren tijd toe. In al de aanzienlijke gemeenten, worden zij overgeschreven op de aanvullende registers waar allerlei akten van verschillenden aard door elkaar zijn aangelegd. En vermits de overschrijving van deze akten geschiedt door benaarstiging van den Minister van Buitenlandsche Zaken, die ze rechtstreeks overmaakt, weten de belanghebbenden niet op welk moment de overschrijving gedaan werd; en wanneer zij eene kopij moeten vragen, kunnen zij geen vasten datum aangeven, tenzij den datum van de gebeurtenis zelf.

De vermelding op den rand zou, indien zij in de voorgestelde voorwaarden geschiedde, de opsporingen in groote mate vergemakkelijken. Zij zou vooral nuttig zijn voor geboorteakten waarvan in dit ontwerp geen sprake is, maar waarvan de Memorie van Toelichting de aanstaande codificatie laat doorschemeren.

* *

In artikel 14, is er geen sprake meer van de overschrijving van de akte van het huwelijk voltrokken ten overstaan van onze consulaire ambtenaren in het buitenland, maar van het huwelijk voltrokken ten overstaan van de plaatselijke overheid in het buitenland.

Il y a lieu, tout d'abord, de savoir si par « citoyen » belge on entend également la « citoyenne » belge (c'est-à-dire la femme belge ayant épousé un étranger et ayant fait une déclaration de conservation de sa qualité du Belge ou ayant obtenu un jugement de recouvrement). Et si la femme belge qui a épousé un Brésilien, un Argentin, un citoyen des Etats-Unis et n'a pas perdu par conséquent sa qualité de Belge, est également visée.

Le même article prescrit que la transcription ne sera faite que dans une seule commune, celle où l'époux s'est établi.

Qu'arrivera-t-il si l'épouse seule revient s'établir en Belgique ? Pourra-t-elle requérir la transcription ?

Et si un Belge a épousé une étrangère, devenue Belge par son mariage, cette dernière pourra-t-elle elle aussi, son époux continuant de résider à l'étranger, requérir la transcription de son acte de mariage ?

Quid aussi si la Belge a épousé un étranger qui ne lui a pas transmis sa nationalité ?

Il serait intéressant de savoir si le terme générique « citoyen » doit s'appliquer à la citoyenne (1) et encore faudrait-il, dans cette hypothèse, savoir s'il faut envisager, pour cette dernière, sa situation de Belge avant mariage ou après la célébration de son union qui peut lui avoir fait perdre cette qualité.

**

La transcription sera faite dans « les trois mois du retour ». Le délai ne peut être constaté que par l'inscription aux registres de la population, mais qu'arrivera-t-il si l'intéressé se présente après l'expiration de ce délai ? L'officier de l'état civil peut-il transcrire encore, et y est-il obligé ?

Il en est qui s'y sont refusés, devant le mutisme de la loi.

Qui va requérir cette transcription ? Ne faudrait-il pas dire, en vertu de ce qui a été exposé plus haut, que le citoyen ou la citoyenne devra requérir cette transcription ?

Si, d'autre part, le citoyen belge, revenu au pays, néglige la formalité prescrite, qu'arrivera-t-il ? Il n'y a pas de devoir sans sanction et la sanction manque, ainsi d'ailleurs que dans le Code civil. Si cette transcription est ju-

Op de eerste plaats moet dan uitgemaakt worden of men onder Belgisch « Staatsburger » ook een vrouwelijk Belgisch « Staatsburger » verstaat, 't is te zeggen een Belgische vrouw die met een vreemdeling gehuwd is en een verklaring van behoud van haar hoedanigheid van Belg afgelegd of een vonnis van terugverkrijging bekomen heeft. En of de Belgische vrouw die gehuwd is met een Braziliaan, een Argentin of een Staatsburger der Vereenigde Staten en hierdoor haar hoedanigheid van Belg verloren heeft, bedoeld wordt.

Door hetzelfde artikel wordt voorgeschreven dat de overschrijving slechts in een gemeente, deze waar de echtgenoot zich gevestigd heeft, moet geschieden.

Wat zal er nu gebeuren wanneer de echtgenoot alleen zich opnieuw in België komt vestigen ? Zal zij opnieuw de overschrijving mogen eischen ?

En indien een Belg met een vreemdelinge gehuwd is, die door haar huwelijk Belg geworden is, zal deze laatste dan, op haar beurt, indien haar echtgenoot in het buitenland blijft vertoeven, de overschrijving van haar huwelijksakte mogen eischen ?

Wat ook, indien de Belgische vrouw gehuwd is met een vreemdeling die haar zijn nationaliteit niet overgedragen heeft ?

Het ware interessant te weten of de geslachtsterm « burger » ook op een vrouwelijk burger toepasselijk is (1). In deze onderstelling, zou men, bovendien, moeten weten of voor deze laatste, haar toestand van Belg moet beschouwd worden vóór het huwelijk of na de voltrekking er van, waardoor zij deze hoedanigheid misschien verloren heeft.

**

De overschrijving zal geschieden « binnen de drie maanden na den terugkeer ». De termijn kan slechts vastgesteld worden door de inschrijving in de registers van den burgerlijken stand; maar wat zal er gebeuren indien de belanghebbende zich aanmeldt na het verstrijken van dezen termijn ? Mag de ambtenaar van den burgerlijken stand dan nog de overschrijving doen en is hij er toe gehouden ?

Er zijn er die zulks geweigerd hebben omdat de wet op dit stuk stom blijft. Wie zal deze overschrijving eischen ? Zou er niet moeten gezegd worden, krachtens hetgeen hooger uiteengezet werd, dat de man of de vrouw deze overschrijving moet eischen ?

Wat zal er verder gebeuren, indien de Belgische Staatsburger bij zijn terugkeer in het land, de voorgeschreven formaliteit verzuimt ? Er is geen verplichting zonder sanctie en er is geen sanctie, evenmin als in het Burgerlijk

(1) Dans son *Commentaire de la Nationalité et de l'Indigénat*, H. Otto, p. 144, art. 184, dit notamment : « D'un Belge... » Le terme générique dont s'est servi le législateur montre qu'il y a lieu de faire application de l'art. 12 au cas où la mère belge est appelée à transmettre sa nationalité, comme c'est le cas dans la circonstance d'une filiation naturelle ».

(1) In zijn *Commentaire de la Nationalité et de l'Indigénat*, A. Otto, blz. 144, art. 184, wordt gezegd : « Over een Belge... » De geslachtsterm welke door den wetgever gebruikt werd toont aan dat artikel 12 moet toegepast worden voor het geval dat de moeder haar nationaliteit moet overdragen, zooals zulks gebeurt bij natuurlijke afstamming. »

gée nécessaire n'y aurait-il pas lieu de la rendre effective en prévoyant une amende en cas de négligence ?

Ne faudrait-il pas prévoir, ici aussi, l'émargement à l'endroit et à la date où l'acte aurait été inscrit, s'il avait été reçu en Belgique ? Plusieurs années peuvent s'écouler avant le retour de l'intéressé et d'autres s'écouleront encore peut-être avant qu'il lui faudra un extrait ou une copie de cet acte. Il s'adressera à l'état civil, mais lui, ou, s'il est décédé, ses enfants auront peut-être oublié la date du retour, mais non la date du mariage, dont ils possèdent le carnet.

Il serait toujours plus aisé de retrouver l'acte par l'émargement que dans les supplétoires.

D'après l'article 7, lorsque le mariage a été contracté devant nos agents extérieurs, l'acte sera transcrit au *dernier domicile* des deux époux.

S'il est contracté devant les autorités locales étrangères, la transcription se fera *au lieu du retour*.

Cette différence, qui n'est qu'une complication, n'est pas justifiée par l'exposé des motifs.

L'article 12 projeté ne subordonne pas la validité du mariage contracté à l'étranger, à l'accomplissement de la formalité de la transcription.

En cas de négligence ne pourrait-on tirer argument de la non-transcription, pour plaider la clandestinité du mariage *en corrélation avec d'autres circonstances* ? Laurent, tome II, page 478, dit, à ce propos, que « le juge aurait alors un pouvoir discrétionnaire et pourrait juger que le mariage serait nul, faute de publicité suffisante ». Les plaideurs recherchent les vécilles et tirent volontiers argument des moindres inobservances des dispositions du Code bien que la non-transcription ne soit pas suffisante pour qu'il y ait clandestinité.

Nous avons eu la curiosité de rechercher d'où était né ce délai de trois mois que le projet reprend. Nous n'en avons trouvé qu'une explication hypothétique dans Laurent (tome III, page 36) qui lui assigne une origine fiscale, le premier projet du Code Napoléon ordonnant l'enregistrement à peine de double droit. Il prescrivait la transcription sous peine d'amende; de cette amende on ne trouve plus trace dans le projet qui fut voté, mais le délai fut maintenu.

Dans ces conditions, faut-il le maintenir encore, puisqu'il n'est pas sanctionné ?

La transcription, à tout prendre, ne semble plus être qu'une mesure d'ordre administratif sans influence sur la validité du mariage, mais facilitant aux époux et à leurs descendants, le moyen de se procurer une copie de l'acte et un carnet de mariage.

Mais elle n'est pas que cela. Laurent, que nous nous ex-

Wetboek. Indien deze overschrijving noodig geacht wordt zou er dan geen boete moeten voorzien worden in geval van verzuim ?

Zou men ook hier geen randnota moeten voorzien op de plaats en op den datum dat de akte zou ingeschreven geworden zijn, ware zij in België ontvangen geweest ? Verscheidene jaren kunnen verlopen zijn vóór den terugkeer van den betrokkene, en nog andere zullen misschien voorbijgaan voordat hij een uittreksel of een kopij van deze akte zal noodig hebben. Hij zal zich tot den burgerlijken stand wenden; maar hij, of indien hij overleden is, zijn kinderen zullen zich misschien den datum van den terugkeer niet meer herinneren, maar wel den *datum* van het huwelijk, daar het trouwboekje nog in hun bezit is. Het zal natuurlijk steeds gemakkelijker zijn de akte door de randnota terug te vinden, dan in de aanvullingen.

Volgens artikel 7, wanneer het huwelijk voltrokken werd ten overstaan van onze buitenlandsche ambtenaren, zal de akte overgeschreven worden *in de laatste verblijfplaats* van beide echtgenooten. Indien het voltrokken werd ten overstaan van de vreemde plaatselijke overheid zal de overschrijving gedaan worden *in de plaats van den terugkeer*.

Dit onderscheid dat slechts een verwikkeling is, wordt door de Memorie van Toelichting niet gebillijkt.

Door het voorgesteld artikel 12, wordt de geldigheid van het huwelijk in het buitenland voltrokken, niet ondergeschikt gemaakt aan de vervulling van de formaliteit der overschrijving. Zou in geval van verzuim, geen argument kunnen gevonden worden in de niet-overschrijving, om het clandestien karakter van het huwelijk te bepleiten *in overeenstemming met andere omstandigheden* ? Laurent, Deel II, blz. 478 zegt, in dit verband, dat « de rechter dan een willekeurige macht zou hebben en mogen beslissen, dat het huwelijk ongeldig zijn zou, bij gebrek aan voldoende openbaarheid ». De pleiters zoeken naar kleinigheden en slaan gaarne munt uit de geringste afwijkingen van de bepalingen van het Wetboek, ofschoon de niet-overschrijving niet volstaat opdat er van een clandestien karakter kan gesproken worden.

Wij zijn zoo nieuwsgierig geweest eens op te sporen waar deze termijn van drie maanden ontstaan was, welke door het ontwerp overgenomen is. Wij hebben slechts een hypothetische uitlegging gevonden in Laurent (deel III, bladz. 336) die een fiskalen oorsprong aanwijst, namelijk het eerste ontwerp van den Code Napoléon waarbij de registratie op straf van dubbel recht bevolen werd. Hij schreef de overschrijving voor op straf van boete. Van eene boete is geen spoor te vinden in het ontwerp dat aangenomen werd, maar de termijn werd gehandhaafd.

Moet hij, in deze voorwaarden, nog gehandhaafd worden, vermits er geen sancties bestaan ?

Alles wel ingezien, is de overschrijving blijkbaar alleen nog geen maatregel van administratieven aard zonder invloed op de geldigheid van het huwelijk, maar waardoor voor de echtgenooten en hun nakomelingen het aanschaffen vergemakkelijkt wordt van een afschrift van de huwelijksakte en van een trouwboekje.

Maar zij is ook nog wat anders. Laurent — men neme

cusons de citer encore, (tome II, page 54), affirme que la transcription « est une mesure d'ordre établie dans l'intérêt de tous ceux qui ont besoin d'un acte d'état civil », et, à la page 53, que « sa raison est de fournir une preuve authentique des faits qui concernent l'état des personnes ».

On peut ajouter aussi que la transcription est surtout une garantie pour les tiers qui ont intérêt à connaître le statut des personnes avec lesquelles elles traitent. Le même jurisconsulte, t. III, p. 38, en donne un exemple : « La femme contracte sans faire connaître qu'elle est mariée; le tiers avant de donner son consentement s'adresse à l'officier de l'état civil. Ce dernier déclare qu'il n'a pas connaissance du mariage. Ce tiers contracte donc dans l'ignorance du mariage et dans l'ignorance de conventions matrimoniales ».

**

Il reste à justifier le délai et à tracer clairement le devoir de l'échevin de l'état civil pour le cas où le déclarant ferait une demande tardive de transcription.

Laurent s'arrête longuement à l'examen de cette question qui a donné lieu à de nombreuses controverses et à des interprétations divergentes.

« Le Code veut, dit-il (tome III, p. 51), que cette transcription se fasse dans le délai de trois mois. Ce délai est-il fatal? La question, encore une fois, n'a de sens que si l'art. 171 (du C. C.) a une sanction. S'il n'a pas de sanction, qu'importe quand on remplit une formalité qui peut ne pas être remplie? »

Le projet de loi laisse ces questions sans réponse, alors que les uns et les autres, — les intéressés et les officiers de l'état civil —, auraient intérêt à savoir si la formalité de la transcription est impérative et si le délai de trois mois est fatal ou non.

La transcription répondant à une indéniable utilité sociale, il serait peut-être expédient de dire que l'officier de l'état civil est tenu de donner suite à la requête du déclarant, même si le délai est expiré et d'ajouter « que celui-ci sera tenu pour civilement responsable de toute tardivité qui pourrait donner ouverture à une action en dommages-intérêts de la part de tiers lésés ».

Cette menace, ayant le caractère d'une quasi-obligation, serait un avertissement salutaire et ferait figure de sanction indirecte?

**

Le rapporteur ayant soumis les diverses observations qui précèdent au Département compétent, a reçu de M. le Ministre des Affaires étrangères, la réponse suivante :

Bruxelles, le 17 mars 1931.

« Monsieur le Représentant,

» Au cours de la démarche que vous avez effectuée dans les bureaux de mon Département, vous avez attiré l'atten-

tion de l'administration sur le fait que vous n'avez pas pu vous procurer l'acte d'état civil que vous demandiez. — C'est une mesure d'ordre établie dans l'intérêt de tous ceux qui ont besoin d'un acte d'état civil, et sa raison est de fournir une preuve authentique des faits qui concernent l'état des personnes ».

Men mag er bijvoegen, dat de overschrijving vooral een waarborg is voor derden die er belang bij hebben het statuut te kennen van de personen met wie zij omgaan. Dezelfde rechtsgeleerde (B. III, blz. 38) geeft er een voorbeeld van : « De vrouw gaat een huwelijk aan zonder te bekenen dat zij gehuwd is; vooraleer toe te stemmen wendt de derde zich tot den ambtenaar van den burgerlijken stand. Deze verklaart dat hij geen kennis van het huwelijk heeft. Bijgevolg gaat de derde een huwelijk aan onkundig van het huwelijk en onkundig van de huwelijksvoorwaarden ».

**

Nu moeten nog de termijn gerechtvaardigd en de plicht van den schepene van den burgerlijken stand duidelijk omschreven worden voor het geval dat de aangever een latijldige aanvraag tot overschrijving mocht indienen. Laurent blijft lang stilstaan bij het onderzoek van deze kwestie welke tot veel betwisting en uiteenlopende uitlegging aanleiding gegeven heeft.

« Het Wetboek, zoo schrijft hij (Boek III, blz. 51), wil dat deze overschrijving gedaan worde binnen een termijn van drie maanden. Is dit een uiterlijke termijn? Nog eens, de vraag heeft geen zin indien art. 171 (van het B. W.) een sanctie heeft. Indien er geen sanctie is, wat geeft het dan een formaliteit te vervullen welke over het hoofd mag gezien worden? »

Het wetsontwerp laat deze vraagstukken onbeantwoord, terwijl de eenen en de anderen, de betrokkenen en de ambtenaren van den burgerlijken stand, er belang bij hebben te weten of de formaliteit der overschrijving van imperatieve aard is en of de termijn van drie maanden, al of niet uiterlijke termijn is.

De overschrijving levert onmiskenbaar sociaal nut op; het ware derhalve wellicht goed te zeggen dat de ambtenaar van den burgerlijken stand verplicht is gevolg te geven aan het verzoek van den aangever, zelfs indien de termijn afgeloopen is, en er aan toe te voegen dat « deze burgerlijk aansprakelijk is voor alle vertraging die een geding tot schadeloosstelling vanwege derde personen die daardoor schade leden, zou kunnen uitlokken ».

Deze bedreiging die het kenmerk van een oneigenlijke verplichting heeft, zou een weldadige verwittiging zijn en zou voorkomen als een onrechtstreeksche sanctie.

**

De verslaggever heeft voorgaande opmerkingen overgemaakt aan het bevoegd Departement en heeft van den Minister van Buitenlandsche Zaken, het volgend antwoord gekregen :

Brussel, 17 Maart 1931.

« Mijnheer de Volksvertegenwoordiger,

» Bij uw bezoek in de burelen van mijn Departement, hebt gij de aandacht van mijne diensten gevestigd op het

tion de mes services sur le fait que, dans la pratique, nos agents du service extérieur sont exposés, plus encore que les officiers de l'état civil du Royaume, à devoir enfreindre les dispositions des articles 55 et 77 du Code civil qui prescrivent à l'officier de l'état civil chargé de recevoir un acte de naissance ou un acte de décès de se faire présenter l'enfant ou de constater *de visu* le décès.

» Vous avez à cet égard exprimé le désir que le projet de loi relatif à certains actes d'état civil et à la compétence des agents diplomatiques et consulaires en matière d'état civil, soit amendé de manière à ce que les agents en cause puissent éviter cet écueil.

» Je dois vous faire remarquer que si mon Département n'a pas jugé devoir envisager la question dans le projet qui est actuellement soumis à l'examen de la Chambre des Représentants, c'est parce que nos agents du service extérieur, à la différence des officiers de l'état civil du Royaume, sont, à son avis, légalement armés contre le danger que vous m'avez signalé.

» L'article 16 de la loi du 31 décembre 1851 stipule, en effet, que « les actes dressés ou reçus par les consuls ou leurs chanceliers, *qui par suite d'une impossibilité matérielle*, ne pourront pas être revêtus des formalités prescrites par les lois belges, seront néanmoins valables, pourvu qu'ils contiennent la mention expresse des causes de cette impossibilité. »

» Pressenti à l'occasion d'un cas d'espèce, M. Servais, alors procureur général près la Cour d'appel, a adressé à M. le Ministre de la Justice, un intéressant rapport dans lequel il partageait, à cet égard, le point de vue auquel s'est placé mon Département dans cette question :

« Remarquez d'ailleurs, disait-il, que la loi, et surtout l'usage ne se montrent pas aussi stricts pour l'acte de naissance que pour l'acte de mariage pour lequel on ne concevrait pas une absence de déclarants.

» Pour l'acte de naissance, la déclaration ne doit pas être nécessairement faite par le père, elle peut l'être par le médecin ou par un tiers qui a assisté à l'accouchement. On sait fort bien cependant que le tiers déclarant n'a pas assisté en réalité à l'accouchement.

» Il est d'usage aussi, contrairement aux prescriptions légales, de ne pas présenter l'enfant à l'officier de l'état civil, et de ne pas faire la déclaration à lui-même, mais à un employé quelconque de son administration.

» Si on tolère en Belgique, *et sans dispense légale*, de telles infractions à la loi, faut-il se montrer si strict pour les déclarations de naissance à l'étranger, où les formalités légales, sans distinction, peuvent être négligées, pour motifs valables, *en vertu d'un texte de loi ? »*

» Néanmoins, je ne vois pas d'inconvénient à ce que l'article 9 soit complété par un paragraphe supplémentaire qui

feit dat in de praktijk onze ambtenaren van den buitenland-schen dienst er aan blootgesteld zijn, meer nog dan de ambtenaren van den burgerlijken stand van het Rijk, de bepalingen te moeten overschrijden van de artikelen 55 en 77 van het Burgerlijk Wetboek, die voorschrijven dat de ambtenaar van den burgerlijken stand, belast met het ontvangen van een geboorte- of overlijdensakte, eische dat hun het kind worde vertoond of dat zij *de visu* het overlijden moeten vaststellen,

» Te dien aanzien, hebt gij den wensch uitgedrukt dat het wetsontwerp betreffende zekere akten van den burgerlijken stand en de bevoegdheid van de diplomatieke en consulaire ambtenaren in zake burgerlijken stand, derwijze worde gewijzigd dat de betrokken ambtenaren die moeilijkheid kunnen vermijden.

» Ik moet U doen opmerken dat, zoo mijn Departement geoordeeld heeft de kwestie niet te moeten aanraken in het wetsontwerp dat thans onderworpen is aan het onderzoek van de Kamer der Volksvertegenwoordigers, dit geschiedde omdat onze ambtenaren van den buitenlandsche dienst, anders dan de ambtenaren van den burgerlijken stand van het Rijk, naar mijn oordeel wettelijk gewapend zijn tegen het gevaar waarop gij wijst.

» Artikel 16 van de wet van 31 December 1851 bepaalt inderdaad, dat « de akten opgemaakt of ontvangen door de consuls of hunne kanseliers, *die ten gevolge van een stoffelijke onmogelijkheid* niet kunnen bekleed worden met de door de Belgische wetten voorgeschreven formaliteiten, niettemin zullen geldig zijn, mits zij uitdrukkelijk de oorzaken van deze onmogelijkheid vermelden ».

» De heer Servais, toenmalig procureur-generaal bij het Hof van Beroep, over een dergelijk geval ondervraagd, heeft tot den Minister van Justitie een interessant verslag gericht, waarin hij op dit stuk de zienswijze deelde die door mijn Departement in deze quaestie was aangenomen :

« Merkt ten andere op, zegde hij, dat de wet, en vooral het gebruik, zich niet zoo streng toonen voor de geboorteakte als voor de huwelijksakte, voor dewelke men geen afwezigheid van de declaranten zou kunnen aannemen.

» Voor de geboorteakte, moet de aangifte niet noodzakelijk gedaan worden door den vader, zij kan gedaan worden door den dokter, of door een derde die bij de bevalling aanwezig was. Men weet nochtans zeer goed dat deze laatste in werkelijkheid niet bij de bevalling aanwezig was ».

» Het is ook de gewoonte, in strijd met de wetsvoorschriften, het kind niet te vertoonen aan den ambtenaar van den burgerlijken stand, en de aangifte niet te doen aan hem zelf, maar aan eender welken bediende van zijn bestuur.

» Moet men, wanneer men in België *zonder wettelijke ontstaging* dergelijke wetsovertredingen duldt, zich zoo streng toonen voor de geboorteaangiften in den vreemde, waar de wettelijke formaliteiten zonder onderscheid kunnen verzuimd worden, wegens geldige redenen, *krachtens een wettekst ? »*

» Ik zie er echter geen bezwaar in dat artikel 9 wordt aangevuld door een bijkomende paragraaf die de bevoegd-

consacrerait la faculté donnée à nos agents par l'article 16 de la loi précitée du 31 décembre 1851.

» Il pourrait être libellé de la manière suivante :

« Ils doivent en principe s'assurer *de visu* de la naissance ou du décès des personnes dont ils ont à dresser l'acte de naissance ou l'acte de décès. Toutefois, en cas d'impossibilité matérielle, ils pourront, conformément aux dispositions de l'article 16 de la loi du 31 décembre 1851, suppléer à cette impossibilité sur production d'une déclaration écrite émanant soit d'un médecin (connu) soit de deux témoins honorables. »

» Vous avez, d'autre part, demandé que le littéra A du paragr. 2 de l'art. 4, soit revu dans sa forme en vue d'éviter tout erreur d'interprétation.

» Vous trouverez ci-dessous le projet de texte élaboré dans ce sens :

« § 2. — En cas d'empêchement du titulaire ces fonctions seront exercées :

» a) Dans les chancelleries diplomatiques par celui des agents diplomatiques (conseiller, secrétaire, attaché de légation) adjoints au poste le plus élevé en grade, ou, à égalité de grade, ayant le plus d'ancienneté; ou, à défaut d'agents de cette catégorie, par la personne spécialement déléguée à cet effet par le chef de poste ou son remplaçant. »

» Vous avez également exprimé la crainte qu'une femme d'origine belge, veuve ou divorcée d'un sujet congolais, ne puisse éventuellement et par suite du changement nouveau dans son statut personnel contracter une nouvelle union devant l'un de nos agents du service extérieur exerçant les fonctions d'officier d'état civil.

» Cette crainte ne me paraît pas fondée.

» Il convient de remarquer, en effet, que la femme belge qui épouse un Congolais, sujet belge, ne perd pas de ce fait sa nationalité d'origine puisque la nationalité de son mari ne lui est pas acquise en vertu de la loi congolaise.

» MM. les Ministres de la Justice et des Colonies ont confirmé récemment ce point de vue; M. Janson a signalé qu'à cet égard l'avis émis au sujet de la question par le parquet de Bruxelles (voir *Revue de l'Administration*, 1930, 2^e livraison, p. 72) ne pouvait être tenu pour exact et que notamment la femme belge, qui épouse un Congolais sujet belge, n'a pas à souscrire une déclaration conservatoire de nationalité.

» Vous avez également fait part du désir de la Section centrale de voir modifier l'art. 14 du projet de loi en ce qui concerne le lieu de la transcription des expéditions d'actes de mariages contractés à l'étranger, l'inscription d'une mention relatives à ces mariages et la transcription tardive dans les registres du Royaume.

» Je me rallie volontiers à cette suggestion et ne vois pour ma part aucune objection à ce que cet article soit libellé comme suit :

heid, aan onze ambtenaren door artikel 16 van voornoemde wet van 31 December 1851 verleend, zou bekrachtigen. Het zou kunnen luiden :

« In beginsel, moeten zij zich *de visu* verzekeren van de geboorte of van het overlijden der personen waarvan zij de geboorte- of de overlijdensakte moeten opmaken. Evenwel, in geval van stoffelijke onmogelijkheid, kunnen zij, overeenkomstig de bepalingen van artikel 16 der wet van 31 December 1851, deze onmogelijkheid aanvullen door voorlegging van eene geschreven verklaring van de hand, hetzij van een (gekend) dokter hetzij van twee achtenswaardige getuigen. »

» Anderzijds, hebt gij gevraagd dat littéra A van paragraaf 2 van artikel 4 in zijn vorm zou herzien worden met het doel alle verkeerde verklaring te vermijden.

» Hier volgt het in dien zin opgemaakt ontwerp van tekst :

§ 2. — In geval de titularis verhinderd is, worden deze functies uitgeoefend :

a) in de diplomatieke kauselarijen door diengene onder de aan den post toegevoegde *diplomatieke ambtenaren* (*gezantschapsraad, secretaris of attaché*), die den *hoogsten graad bekleedt, of, bij gelijken graad, die de meeste dienstjaren tell*, of, bij gebrek aan ambtenaren van die categorie, door den persoon te dien einde bijzonder afgevaardigd door het hoofd van den post of zijn plaatsvervanger;

» Gij hebt eveneens de vrees uitgedrukt dat een vrouw van Belgischen oorsprong, weduwe of gescheiden van een Congoleesch onderdaan, eventueel en ten gevolge van eene nieuwe verandering van haar persoonlijk statuut niet een nieuwe verandering van haar persoonlijk statuut, niet een nieuw huwelijk kan sluiten ten overstaan van een van onze ambtenaren van den buitenlandschen dienst die de functies van ambtenaar van den burgerlijken stand uitoefent.

» Deze vrees schijnt mij niet gegrond.

» Men dient inderdaad op te merken, dat de Belgische vrouw die een Congolees, Belgisch onderdaan, huwt, door dit feit niet hare nationaliteit van herkomst verliest, vermits de nationaliteit van haar echtgenoot hem niet is verworven op grond van de Congoleesche wet.

» De heeren Ministers van Justitie en Koloniën hebben onlangs dit standpunt bevestigd; de heer Janson heeft er te dien aanzien op gewezen, dat het advies over de quaestie uitgebracht door het Parket van Brussel (zie *Revue de l'Administration* 1930, 2^e aflev., blz. 72), niet als nauwkeurig kon worden geacht en dat namelijk een Belgische vrouw, die een Congolees, Belgisch onderdaan, huwt, niet eene verklaring van behoud harer nationaliteit heeft te onderteekenen.

» Gij hebt ons eveneens den wensch overgemaakt van de Middenafdeeling, artikel 14 van het ontwerp te wijzigen, waar het betreft de plaats van overschrijving der expedities van huwelijksakten gesloten in den vreemde, de inschrijving van eene vermelding betreffende deze huwelijken, en de laattijdige overschrijving in de registers van het Rijk.

» Ik sluit mij daar bij aan, en ik zie er voor mijn deel geen bezwaar in dit artikel te doen luiden als volgt:

« Une expédition de l'acte de célébration du mariage »
 « contracté en pays étranger, suivant les formes usitées »
 « dans ce pays, sera transcrite dans le Royaume sur les re- »
 « gistres courants de l'état civil, à la requête des deux »
 « époux ou de l'un d'eux en cas de mariage de deux ci- »
 « toyens belges, à la requête de l'époux ou de l'épouse pos- »
 « sédant la qualité de citoyen belge en cas de mariage dans »
 « lequel l'une des parties est Belge et l'autre étrangère.

« La formalité sera accomplie dans les registres cou- »
 « rants d'état civil de la commune dans laquelle le mari »
 « prendra sa première inscription à titre de domicile et, »
 « dans le cas où la femme citoyenne belge rentre isolément »
 « en Belgique, au lieu de l'établissement de cette dernière.

« L'officier de l'état civil qui transcrit ainsi sur réqui- »
 « sition un extrait de l'acte du mariage célébré à l'étran- »
 « ger, effectuée à l'encre rouge, en marge des registres cou- »
 « rants d'état civil ou le cas échéant en marge du double »
 « du registre d'état civil en usage à l'époque du mariage, »
 « une mention de l'union conjugale en regard de l'endroit »
 « où, selon sa date de réception, l'acte de mariage aurait »
 « dû figurer, si la cérémonie avait été célébrée dans la »
 « commune.

« Eventuellement il transmet au Procureur du Roi de son »
 « arrondissement, dans les trois jours de l'inscription de »
 « la mention, une copie certifiée conforme de cette men- »
 « tion, aux fins de satisfaire aux dispositions de l'article »
 « 49 du Code civil.

« Si le mariage a été célébré par un agent diplomatique »
 « ou consulaire de Belgique, la transcription sera effec- »
 « tuée conformément à l'article 7 de la présente loi.

« Il sera également fait mention de ce mariage dans la »
 « colonne marginale des registres de l'état civil du dernier »
 « domicile dans le Royaume de chacun des époux, de la »
 « manière indiquée aux alinéas 3 et 4 du présent article ».

« Le délai de trois mois stipulé par l'art. 171 du Code civil »
 « pour la transcription des actes de l'espèce ne constituent »
 « pas d'après la doctrine et la jurisprudence un terme fatal, »
 « il semble qu'on puisse, à bon droit, le supprimer.

« Vous me demandez aussi s'il n'y aurait pas lieu d'ajou- »
 « ter que le déclarant sera civilement responsable de « toute »
 « tardivité qui pourrait donner lieu à une action en dom- »
 « mages-intérêts de la part des tiers lésés ».

« Cette précaution me paraît inutile et doit être écartée, »
 « toute lésion donnant lieu, en vertu des principes généraux »
 « du droit, à juste réparation au profit de ceux qui la subis- »
 « sent (voir Laurent, *Principes du droit civil*, tome III, p. 55, »
 « jugement du Tribunal de Nice du 1^{er} décembre 1873 et ar- »
 « rêt de Cassation de France du 28 décembre 1874).

« Tel est mon avis sur les modifications à apporter à la

« Een afschrift van de akte van het sluiten van het »
 « huwelijk, aangegaan in den vreemde, volgens de in dit »
 « land gebruikelijke wijze, wordt in het Rijk overgeschre- »
 « ven op de gewone registers van den burgerlijken stand, »
 « op verzoek van beide echtgenooten of van een hunner, »
 « in geval van huwelijk tusschen twee Belgische burgers, »
 « op verzoek van den echtgenoot of de echtgenote die de »
 « hoedanigheid van Belgisch burger bezit, in geval van »
 « huwelijk waarvan een van beide partijen Belg is en de »
 « andere vreemdeling.

« De formaliteit zal vervuld worden in de gewone »
 « registers van den burgerlijken stand van de gemeente »
 « waar de echtgenoot zijne eerste inschrijving zal nemen »
 « als domicilie en, in het geval waarbij de vrouw, Belgisch »
 « burger, alleen in België terugkeert, in de plaats waar »
 « zij zich vestigt.

« De ambtenaar van den burgerlijken stand, die aldus »
 « op verzoek een uittreksel uit de akte van huwelijk, in »
 « den vreemde gesloten, aflevert, maakt met rooden inkt, »
 « in margine van de loopende registers van den burger- »
 « lijken stand of, in voorkomend geval, in margine van het »
 « duplo van het register van den burgerlijken stand in »
 « gebruik ten tijde van het huwelijk, eene vermelding van »
 « de echtvereeniging naast de plaats waar, volgens den »
 « datum van zijn ontvangst, de huwelijksakte had moeten »
 « staan, wanneer de plechtigheid had plaats gegrepen in »
 « de gemeente.

« Eventueel, maakt hij aan den Procureur des Konings »
 « van zijn arrondissement, binnen drie dagen na de »
 « inschrijving van de vermelding, een gelijkvormig ver- »
 « klaard afschrift van deze vermelding over, om te vol- »
 « doen aan het bepaalde in artikel 49 van het Burgerlijk »
 « Wetboek.

« Wordt het huwelijk gesloten door een diplomatiek of »
 « consulaire ambtenaar van België, zal de overschrijving »
 « gedaan worden overeenkomstig artikel 7 van deze wet.

« Er zal eveneens melding gemaakt worden van dit »
 « huwelijk in margine van de registers van den burger- »
 « lijken stand van de laatste woonplaats in het Rijk van »
 « ieder der echtgenooten, op de wijze aangeduid in de »
 « alinea's 3 en 4 van dit artikel. »

« De termijn van drie maanden, vastgesteld door arti- »
 « kel 17, van het Burgerlijk Wetboek voor de overschrijving »
 « van soortgelijke akten, is niet volgens de rechtsleer en de »
 « rechtspraak een uiterlijke termijn; het schijnt dat men »
 « dien termijn terecht mag weglaten.

« Gij vraagt mij ook, of men er niet zou moeten bijvoegen »
 « dat de aangever burgerlijk verantwoordelijk zal gesteld »
 « worden « voor alle laattijdigheid die zou kunnen aanlei- »
 « ding geven tot eene vordering tot schadeloosstelling van »
 « de zijde van de benadeelde derden ».

« Deze voorzorg lijkt mij nutteloos en moet van de hand »
 « worden gewezen, daar alle benadeeling aanleiding geeft, »
 « krachtens de algemeene beginselen van het recht, tot bil- »
 « lijk herstel aan degenen die het nadeel lijden (zie Laurent, »
 « *Principes du droit civil*, tome III, blz. 55, Jugement du »
 « Tribunal de Nice du 1^{er} décembre 1873 et arrêt de Cassa- »
 « tion de France du 28 décembre 1874).

« Dit is mijn oordeel over de wijzigingen in den tekst van

rédaction de l'art. 171 nouveau du Code civil. Je crois toutefois devoir vous faire remarquer que la question intéresse en ordre principal le ministère de la Justice que vous jugerez sans doute devoir consulter.

» Veuillez agréer, Monsieur le Représentant, l'assurance de ma haute considération.

» P. HYMANS. »

La consultation, que l'on vient de lire, tranche la question de la nationalité d'une femme belge ayant épousé un Congolais, dans un sens opposé à l'avis de M. le Procureur du Roi de Bruxelles.

Il n'y a donc pas lieu d'insister.

La Section centrale, se ralliant à l'avis de M. le Ministre des Affaires étrangères, a soumis, conformément au désir de celui-ci, le dossier à M. le Ministre de la Justice que la question intéresse en ordre principal.

Celui-ci s'est rallié à son tour aux modifications proposées et a formulé les textes devant traduire la pensée de la Section centrale.

Pour que nulle ambiguïté ne subsiste, il fait remarquer que, à l'amendement proposé à l'article 4, visant les remplacements en cas d'absence du titulaire, il faut comprendre le mot *ancienneté* dans sa signification: ancienneté en grade, quelle que soit l'ancienneté dans la carrière, ou l'ancienneté dans le poste.

C'est la signification logique et grammaticale.

A l'art. 7, il propose d'ajouter un 3^{me} alinéa disant : « Il est fait mention de l'acte de mariage en marge des registres courants de l'état civil à la date de l'événement qu'il constate ».

L'article 9 est complété en ce sens que, à défaut de pouvoir observer la loi belge réglant les déclarations de naissances et de décès, l'agent extérieur pourra se contenter d'une attestation écrite d'un médecin ou de deux témoins.

Enfin, à l'article 14, qui doit remplacer l'art. 171 du Code civil, il définit clairement les devoirs des époux, mariés à l'étranger, au moment de leur retour et dit la façon dont la transcription et la mention marginale devront être effectuées.

La Section Centrale, ayant obtenu satisfaction complète, estime que le vote du projet de loi, ainsi amendé, est nécessaire et urgent.

Il dissipera certaines obscurités et mettra fin aux discordances de la législation existante.

La mention marginale de l'acte, dans les registres courants, à la date de l'événement auquel il se rapporte, est une innovation heureuse pour les intéressés.

De même, l'obligation de faire transcrire est rendue claire pour les deux conjoints, ou l'un des deux, suivant

artikel 171 (nieuw) van het Burgerlijk Wetboek. Ik meen evenwel u te moeten doen opmerken dat de quaestie in de eerste plaats den Minister van Justitie aangaat dien gij waarschijnlijk oordeelt te moeten raadplegen.

» Hoogachtend,

» P. HYMANS. »

Dit antwoord lost het vraagstuk van de nationaliteit eener Belgische vrouw, met een Congolees gehuwd, in een richting op die heelemaal niet overeenkomt met het advies van den Procureur des Konings te Brussel.

Men moet dus niet aandringen.

De Middenafdeeling neemt het advies van den Minister van Buitenlandsche Zaken aan. Zij heeft, overeenkomstig zijn verlangen, het dossier overgemaakt aan den Minister van Justitie tot wiens bevoegdheid het vraagstuk in de eerste plaats behoort.

Deze heeft, op zijn beurt, de voorgestelde wijzigingen aangenomen en hij heeft den tekst opgemaakt die uiting moet geven aan het inzicht van de Middenafdeeling.

Opdat geene enkele dubbelzinnigheid zou blijven bestaan doet hij opmerken dat, in het voorgesteld amendement op artikel 4, betreffende de vervanging in geval van afwezigheid van den titelvoerder, het woord *ancienniteit* moet opgevat worden met de beteekenis: anciënniteit in den graad, welke ook de anciënniteit in de loopbaan of in de functie moge zijn.

Dit is de logische en spraakkundige beteekenis.

Aan artikel 7 stelt hij voor een derde alinea toe te voegen, luidende: « Van de huwelijksakte wordt melding gemaakt op den rand van de gewone registers van den burgerlijken stand, op den datum der gebeurtenis waarvan zij doet blijken. »

Artikel 9 wordt aldus aangevuld dat, ingeval de Belgische wet tot regeling van de aangifte der geboorten en overlijdens, niet kan nageleefd worden, de ambtenaar in het buitenland zich mag vergenoegen met een geschreven bewijsschrift van een geneesheer of twee getuigen.

In artikel 14, dat artikel 171 van het Burgerlijk Wetboek moet vervangen, bepaalt het ontwerp duidelijk de plichten der echtgenooten, in het buitenland gehuwd, op het oogenblik van hun terugkeer; het bepaalt de wijze waarop de overschrijving en de vermelding op den rand der registers, moet geschieden.

De Middenafdeeling die voldoening bekomen heeft, is van gevoelen dat de goedkeuring van het aldus gewijzigde wetsontwerp noodzakelijk en dringend is.

Het zal sommige onnauwkeurigheden opruimen en een einde maken aan de tegenstrijdigheden der bestaande wetgeving.

De vermelding van de akte op den rand van de gewone registers, op den datum van de gebeurtenis waarop zij betrekking heeft, is een nieuwe en gelukkige maatregel voor de betrokkenen.

Eveneens wordt de verplichting om de overschrijving te doen, duidelijk gemaakt voor beide echtgenooten of

les cas, et la disparition du délai, qui ne peut être fatal faute de sanction, aura comme conséquence de tracer son devoir à l'officier de l'état civil appelé à faire la transcription, à la requête du ou des déclarants.

La modification de l'art. 171 du Code Civil, enfin, permettra de mettre la pratique d'accord avec le droit.

Pour la facilité, nous reproduisons, en regard des articles du projet, faisant suite au présent rapport, les amendements tels qu'ils ont été acceptés dans leur esprit et rédigés dans leur texte par M. le Ministre de la Justice.

La Section Centrale, à l'unanimité, a l'honneur de convier la Chambre à voter le projet de loi ainsi amendé.

Le Rapporteur,

J. COELST.

Le Président,

L. MEYSMANS.

voor een van beiden, volgens de gevallen, en verdwijnt de termijn die geen uiterlijke termijn kan zijn, bij gebrek aan sancties; dit zal voor gevolg hebben den plicht te omschrijven van den ambtenaar van den burgerlijken stand, die de overschrijving moet doen, op aanvraag van een of van beide aangevers.

De wijziging van artikel 171 van het Burgerlijk Wetboek zal, ten slotte, toelaten de practijk met het recht te doen overeenstemmen.

Voor de duidelijkheid geven wij hierna, naast de artikelen van het wetsontwerp, de amendementen waarvan de strekking overeenstemt met het inzicht van de Commissie en waarvan de tekst opgemaakt werd door den Minister van Justitie.

De Middenafdeeling heeft eenparig de eer, de Kamer uit te noodigen om het aldus gewijzigd wetsontwerp goed te keuren.

De Verslaggever,

J. COELST.

De Voorzitter,

L. MEYSMANS.

Texte du projet de loi
et
Amendements proposés
par la Section centrale.

Tekst van het wetsontwerp
en
Amendementen door
de Middenafdeeling voorgesteld

Texte du projet de loi

ARTICLE PREMIER.

Les agents diplomatiques chefs de poste exercent de plein droit, en ce qui concerne les citoyens belges, les fonctions d'officier de l'état civil dans tous les pays, conformément aux lois belges sur la matière.

ART. 2.

Les consuls généraux, consuls et vice-consuls chefs de poste exercent, en ce qui concerne les citoyens belges, les fonctions d'officier de l'état civil, conformément aux lois belges sur la matière :

- A) dans les pays de capitulations;
- B) dans tout autre pays si ces fonctions leur ont été spécialement conférées par le Ministre des Affaires Etrangères.

ART. 3.

Les dispositions de l'article précédent ne portent pas atteinte aux pouvoirs qui sont conférés à tous les agents du corps diplomatique ou consulaire chefs de poste par l'article 4 de la loi du 16 août 1887 et l'article 6 de la loi du 30 avril 1896 (article 155bis, du code civil), leur intervention étant limitée au cas où il s'agit du mariage d'un citoyen belge.

ART. 4.

§ 1^{er}. — En cas d'absence du titulaire du poste, les fonctions d'officier de l'état civil sont exercées de plein droit :

- A) dans les chancelleries diplomatiques, par le Chargé d'Affaires intérimaire;
- B) dans les postes consulaires, par le gérant.

§ 2. — En cas d'empêchement du titulaire, ces fonctions sont exercées :

- A) dans les chancelleries diplomatiques, par le conseiller, le secrétaire ou l'attaché le plus ancien en grade, ou à défaut d'agents de cette catégorie, par la personne spécialement déléguée à cet effet par le chef de poste ou son remplaçant;

- B) dans les postes consulaires, par celui des agents adjoints au poste le plus élevé en grade, ou, à égalité de grade, ayant le plus d'ancienneté; ou, à défaut d'adjoint du corps consulaire, par la personne spécialement déléguée à cet effet par le chef de poste ou son remplaçant.

Tekst van het wetsontwerp

ARTIKEL EÉN.

De diplomatieke ambtenaren, die aan het hoofd van een post staan, oefenen van rechtswege, wat de Belgische staatsburgerschap betreft, de functies van ambtenaar van den burgerlijken stand uit, overeenkomstig de Belgische wetten te dier zake.

ART. 2.

De consuls-generaal, consuls en vice-consuls, die aan het hoofd van een post staan, oefenen, wat de Belgische staatsburgers betreft, de functies van ambtenaar van den burgerlijken stand uit, overeenkomstig de Belgische wetten te dier zake :

- A) in de landen der capitulatiën;
- B) in elk ander land, indien deze functies hun speciaal door den Minister van Buitenlandsche Zaken opgedragen werden.

ART. 3.

De beschikkingen van voorgaand artikel doen geen afbreuk aan de bevoegdheden die aan al de ambtenaren van het diplomatiek of consulaire korps, welke aan het hoofd van een post staan, toegekend zijn door artikel 4 der wet van 16 Augustus 1887 en artikel 6 der wet van 30 April 1896 (artikel 155bis van het Burgerlijk Wetboek), maar hunne tussekenkomst is beperkt tot het geval waarin het gaat om het huwelijk van een Belgischen staatsburger.

ART. 4.

§ 1. — In geval van afwezigheid van den titularis van den post, worden de functies van ambtenaar van den burgerlijken stand van rechtswege uitgeoefend :

- A) in de diplomatieke kanselarijen, door den tijdelijken zaakgefastigde;
- B) in de consulaire posten, door den beheerder.

§ 2. — In geval de titularis verhinderd is, worden deze functies uitgeoefend :

- A) In de diplomatieke kanselarijen, door den gezantschapsraad, den in rang oudsten secretaris of attaché, of, bij gebrek aan ambtenaren dezer categorie, door den persoon te dien einde speciaal afgevaardigd door het hoofd van den post of zijn plaatsvervanger;

- B) in de consulaire posten, door diengene onder de aan den post toegevoegde ambtenaren die den hoogsten graad bekleedt, of, bij gelijken graad, die de meeste dienstjaren telt; of bij gebrek aan een toegevoegd ambtenaar van het consulaire korps, door den persoon te dien einde speciaal afgevaardigd door het hoofd van den post of zijn plaatsvervanger.

Amendements proposés par la Section centrale**ARTICLE PREMIER.****Comme ci-contre.****ART. 2.****Comme ci-contre.****ART. 3.****Comme ci-contre.****ART. 4.****§ 1^{er}. — Comme ci-contre.**

§ 2. — En cas d'empêchement du titulaire, ces fonctions sont exercées :

A) dans les chancelleries diplomatiques par celui des agents diplomatiques (conseiller, secrétaire, attaché de légations adjoints au poste, le plus élevé en grade, ou, à égalité de grade, ayant le plus d'ancienneté, ou, à défaut d'agents de cette catégorie, par la personne spécialement déléguée à cet effet par le chef de poste ou son remplaçant;

B) Comme ci-contre.

Amendementen door de Middenafdeeling voorgesteld**ARTIKEL EEN.****Zooals hiernevens.****ART. 2.****Zooals hiernevens.****ART. 3.****Zooals hiernevens.****ART. 4.****§ 1. — Zooals hiernevens.**

§ 2. — In geval de titularis verhinderd is, worden deze functies uitgeoefend :

A) in de diplomatieke kanselarijen door diengene onder de aan den post toegevoegde diplomatieke ambtenaren (gezantschapsraad, -secretaris of -attaché), die den hoogsten graad bekleedt, of, bij gelijken graad, die de meeste dienstjaren tellt, of, bij gebrek aan ambtenaren van die categorie, door den persoon te dien einde bijzonder afgevaardigd door het hoofd van den post of zijn plaatsvervanger;

B) Zooals hiernevens.

ART. 5.

Les actes de reconnaissance d'enfants naturels pourront être reçus par les agents diplomatiques chefs de poste ainsi que par les agents du corps consulaire auxquels les fonctions d'officier de l'état civil sont conférées en vertu de l'article 2 de la présente loi, quels que soient la nationalité et l'âge des enfants, à la condition qu'ils soient souscrits par des citoyens belges.

ART. 6.

Seul, le mariage de deux citoyens belges peut être célébré par les agents diplomatiques chefs de poste, ainsi que par les agents du corps consulaire auxquels les fonctions d'officier de l'état civil sont conférées en vertu de l'article 2 de la présente loi.

Toutefois, par exception à cette règle, les mariages entre citoyens belges et femmes étrangères pourront être célébrés par les agents diplomatiques et les agents du corps consulaire, officiers de l'état civil, qui exercent leurs fonctions dans des pays où la législation locale met obstacle à la célébration de mariages de l'espèce. Ces pays sont déterminés par le Ministre des Affaires Etrangères.

ART. 7.

Une copie certifiée conforme de tout acte d'état civil dressé par les agents diplomatiques et consulaires sera transcrite, à la diligence du Ministre des Affaires Etrangères, dans les registres de l'état civil de la commune belge dans laquelle la personne que l'acte concerne a eu son dernier domicile dans le Royaume.

Lorsqu'il s'agit d'un acte de mariage contracté entre deux citoyens belges, une expédition certifiée conforme de cet acte sera, à la diligence du Ministre des Affaires Etrangères, transcrite dans les registres de l'état civil du dernier domicile dans le Royaume de chacun des époux.

ART. 8.

L'article 48 du code civil est abrogé.

ART. 5.

De akten van erkenning van onwettige kinderen zullen mogen ontvangen worden door de diplomatieke ambtenaren die aan het hoofd van een post staan, alsook door de ambtenaren van het consulaire korps, aan wie de functies van ambtenaar van den burgerlijken stand krachtens artikel 2 dezer wet opgedragen zijn, welke ook de nationaliteit en de ouderdom der kinderen zij, op voorwaarde dat gezegde akten door Belgische staatsburgers onderschreven worden.

ART. 6.

Alleen het huwelijk van twee Belgische staatsburgers mag voltrokken worden door de diplomatieke ambtenaren, die aan het hoofd van een post staan, alsook door de ambtenaren van het consulaire korps, aan wie de functies van ambtenaar van den burgerlijken stand krachtens artikel 2 dezer wet opgedragen zijn.

Evenwel zullen, bij uitzondering op dezen regel, de huwelijken tusschen Belgische staatsburgers en vreemde vrouwen voltrokken mogen worden door de diplomatieke ambtenaren en de ambtenaren van het consulaire korps, ambtenaars van den burgerlijken stand, die hunne functies uitoefenen in landen waar de plaatselijke wetgeving zich verzet tegen de voltrekking van dergelijke huwelijken. Deze landen worden door den Minister van Buitenlandsche Zaken vastgesteld.

ART. 7.

Een gelijkvormig verklaard afschrift van elke akte van den burgerlijken stand opgemaakt door de diplomatieke en consulaire ambtenaren, zal, op verzoek van den Minister van Buitenlandsche Zaken, overgeschreven worden in de registers van den burgerlijken stand der Belgische gemeente waar de persoon waarop de akte betrekking heeft, zijn laatste woonplaats in het Koninkrijk gehad heeft.

Wanneer het gaat om een akte van een huwelijk aangegaan door twee Belgische staatsburgers, zal een gelijkvormig verklaard afschrift dezer akte, op verzoek van den Minister van Buitenlandsche Zaken, overgeschreven worden in de registers van den burgerlijken stand der laatste woonplaats in het Koninkrijk van elk der echtgenooten.

ART. 8.

Artikel 48 van het Burgerlijk Wetboek wordt ingetrokken.

ART. 5.

Comme ci-contre.

ART. 5.

Zooals hiernevens.

ART. 6.

Comme ci-contre.

ART. 6.

Zooals hiernevens.

ART. 7.

Comme ci-contre.

ART. 7.

Zooals hiernevens.

Ajouter un alinéa 3 rédigé comme suit :

Il est fait mention de l'acte en marge des registres courants de l'état civil à la date de l'événement qu'il constate.

Een alinea 3 toevoegen luidende als volgt :

Van de akte word melding gemaakt op den rand van de gewone registers van den burgerlijken stand, op den datum der gebeurtenis waarvan zij doet blijken.

ART. 8.

Comme ci-contre.

ART. 8

Zooals hiernevens.

ART. 9.

Les agents diplomatiques ainsi que les agents du corps consulaire à qui les fonctions d'officier de l'état civil ont été conférées pourront recevoir les déclarations de naissance ou de décès et en dresser acte en Europe, dans les dix jours, et hors d'Europe, dans les trente jours à dater de l'accouchement ou du décès. Passé le délai prévu, il sera suppléé à l'absence d'acte de la manière indiquée à l'article 10 de la présente loi.

ART. 10.

Lorsqu'un acte de naissance ou de décès n'aura pu être dressé dans les délais fixés à l'article 9 de la présente loi, il y sera suppléé par un jugement rendu par le tribunal de première instance de Bruxelles, qui statuera conformément aux règles prévues à l'article 99 du code civil.

Lorsqu'un acte d'état civil dressé par un agent diplomatique ou par un agent consulaire exerçant les fonctions d'officier de l'état civil devra être rectifié, il sera statué par le tribunal de première instance de Bruxelles de la manière indiquée à l'alinéa premier du présent article.

ART. 11.

Le deuxième alinéa de l'article 7 de la loi du 26 décembre 1891 (article 169 du code civil) est abrogé et remplacé par la disposition suivante :

« La même faculté est accordée pour les mariages à célébrer dans leur propre chancellerie aux agents diplomatiques chefs de poste ainsi qu'aux agents du corps consulaire à qui les fonctions d'officier de l'état civil ont été conférées ».

ART. 12.

La loi du 20 mai 1882 est abrogée et remplacée par la disposition suivante, qui constituera l'article 170 du code civil :

« Seront considérés comme valables en Belgique quant à la forme :

« 1° les mariages entre citoyens belges, ceux entre étrangers et citoyennes belges ainsi que ceux entre citoyens

ART. 9.

De diplomatieke ambtenaren alsmede de ambtenaren van het consulaire korps aan wie de functies van ambtenaar van den burgerlijken stand opgedragen werden, zullen de aangiften van geboorte of van overlijden mogen ontvangen en er akte van opmaken, in Europa, binnen de tien dagen, en buiten Europa, binnen de dertig dagen, te rekenen van de bevalling of van het overlijden. Na den voorzienen termijn, zal er in het ontbreken der akte voorzien worden op de wijze voorgeschreven bij artikel 10 van onderhavige wet.

ART. 10.

Wanneer eene akte van geboorte of van overlijden niet opgemaakt kon worden binnen de termijnen vastgesteld in artikel 9 van onderhavige wet, zal er in het ontbreken van dergelijke akte voorzien worden door een vonnis uitgesproken door de rechtbank van eersten aanleg te Brussel, die uitspraak doen zal overeenkomstig de regels voorzien in artikel 99 van het Burgerlijk Wetboek.

Wanneer eene akte van den burgerlijken stand opgemaakt door een diplomatieken ambtenaar of door een consulaire ambtenaar die de functies van ambtenaar van den burgerlijken stand uitoefent, moet verbeterd worden, zal de rechtbank van eersten aanleg, te Brussel, uitspraak doen op de wijze aangeduid in de eerste alinea van dit artikel.

ART. 11.

De tweede alinea van artikel 7 der wet van 26 December 1891 (artikel 169 van het Burgerlijk Wetboek) wordt ingetrokken en vervangen door de navolgende beschikking :

« Hetzelfde recht wordt toegekend, voor de in hun eigen kanselarij te voltrekken huwelijken, aan de diplomatieke ambtenaren die aan het hoofd staan van eenen post, alsmede aan de ambtenaren van het consulaire korps, aan wie de functies van ambtenaar van den burgerlijken stand opgedragen werden. »

ART. 12.

De wet van 20 Mei 1882 wordt opgeheven en vervangen door de navolgende beschikking die artikel 170 van het Burgerlijk Wetboek zal uitmaken :

« Worden beschouwd als geldig in België, wat den vorm betreft :

« 1° de huwelijken tusschen Belgische staatsburgers, degenen tusschen vreemdelingen en Belgische staatsburge-

ART. 9.

Comme ci-contre.

Ajouter un 2° alinéa rédigé comme suit :

Ils s'assurent personnellement de la réalité de la naissance ou du décès. En cas d'impossibilité matérielle de se faire présenter l'enfant ou de se transporter au lieu de décès, ils annexent à l'acte une attestation d'un médecin ou de deux témoins.

ART. 10.

Comme ci-contre.

ART. 11.

Comme ci-contre.

ART. 12.

Comme ci-contre.

ART. 9.

Zooals hiernevens.

Een tweede alinea toevoegen luidende als volgt :

Zij vergewissen zich persoonlijk over de echtheid van de geboorte of het overlijden. Ingeval het materieel onmogelijk is zich het kind te doen vertoonen of zich ter plaatse van het overlijden te begeven, hechten zij aan de akte een getuigschrift van een geneesheer of van twee getuigen.

ART. 10.

Zooals hiernevens.

ART. 11.

Zooals hiernevens.

ART. 12.

Zooals hiernevens.

belges et étrangères célébrés en pays étranger dans les formes usitées dans ledit pays;

» 2° le mariages entre citoyens belges célébrés par les agents diplomatiques ainsi que par les agents du corps consulaire à qui les fonctions d'officier de l'état civil ont été conférées;

» 3° les mariages entre citoyens belges et étrangères célébrés par les agents diplomatiques ainsi que par les agents du corps consulaire qui ont cette compétence spéciale ».

ART. 13.

Il est ajouté au code civil un article 170bis, et un article 170 ter, conçus comme suit :

« ARTICLE 170bis. — Les publications de mariage à célébrer par les agents diplomatiques ou consulaires belges seront faites conformément aux lois belges, dans les chancelleries où les unions seront célébrées. Lorsqu'en vertu des articles 167 et 168 du code civil des publications supplémentaires devront avoir lieu ailleurs, elles seront effectuées : en Belgique, par les officiers de l'état civil conformément aux lois belges, et à l'étranger par les autorités et suivant les formes locales. Si les publications ne sont pas prévues par la législation étrangère du lieu où elles devraient être effectuées ou s'il ne peut y être procédé, il sera passé outre, et la publication faite par l'agent diplomatique ou consulaire appelé à célébrer le mariage suffira ».

« ARTICLE 170ter. — Les mariages visés à l'article 170 seront quant au fond, valables en Belgique si les parties contractantes ont satisfait aux conditions prescrites à peine de nullité par leur statut personnel pour pouvoir contracter mariage ».

ART. 14.

L'article 171 du code civil est abrogé et remplacé par la disposition suivante :

« Dans les trois mois après le retour du citoyen belge sur le territoire du Royaume, l'acte de célébration du mariage contracté en pays étranger suivant les formes usitées dans ce pays sera transcrit sur les registres courants de l'état civil du lieu où il s'est établi.

« Si le mariage a été célébré par un agent diplomatique ou consulaire de Belgique, la transcription sera effectuée conformément à l'article 7 de la présente loi ».

ressen, alsook degene tusschen Belgische staatsburgers en vrouwelijke vreemdelingen, voltrokken in een vreemd land in de in gezegd land gebruikelijke vormen;

2° de huwelijken tusschen Belgische staatsburgers voltrokken door de diplomatieke ambtenaren alsook door de ambtenaren van het consulaire korps, aan wie de functies van ambtenaar van den burgerlijken stand opgedragen werden;

3° de huwelijken tusschen Belgische staatsburgers en vrouwelijke vreemdelingen voltrokken door de diplomatieke ambtenaren alsook door de ambtenaren van het consulaire korps, die deze bijzondere bevoegdheid bezitten. »

ART. 13.

Aan het Burgerlijk Wetboek wordt een artikel 170bis alsook een artikel 170ter toegevoegd, welke luiden als volgt :

« ART. 170bis. — De afkondigingen van huwelijken te voltrekken door de Belgische diplomatieke of consulaire ambtenaren, zullen overeenkomstig de Belgische wetten gedaan worden in de kanselarijen waar de huwelijken zullen voltrokken worden. Indien er, krachtens artikelen 167 en 168 van het Burgerlijk Wetboek, aanvullende afkondigingen elders moeten plaats hebben, zal daartoe overgegaan worden : in België, door de ambtenaars van den burgerlijken stand, overeenkomstig de Belgische wetten, en in het buitenland door de plaatselijke overheden en volgens de plaatselijke vormen. Indien de afkondigingen niet voorzien zijn door de vreemde wetgeving van het gebied waar zij zouden moeten gedaan worden of indien er niet toe overgegaan kan worden, zal er met het voorgaande geen rekening worden gehouden, en zal de afkondiging gedaan door den diplomatieken of consularen ambtenaar die het huwelijk moet voltrekken, volstaan. »

« ART. 170ter. — De in artikel 170 bedoelde huwelijken zullen, wat den grond betreft, in België geldig zijn indien de contracteerende partijen voldaan hebben aan de voorwaarden op straf van nietigheid voorgeschreven door hun persoonlijk statuut om een huwelijk te kunnen aangaan. »

ART. 14.

Artikel 171 van het Burgerlijk Wetboek wordt ingetrokken en door de volgende beschikking vervangen :

« Binnen de drie maanden na den terugkeer van den Belgischen staatsburger op het grondgebied van het Koninkrijk, zal de akte van voltrekking van het huwelijk aangaan in een vreemd land volgens de in dit land gebruikelijke vormen, overgeschreven worden in de gewone registers van den burgerlijken stand der plaats waar hij zich gevestigd heeft.

» Werd het huwelijk door een diplomatieken of consularen ambtenaar van België voltrokken, dan zal de overschrijving overeenkomstig artikel 7 dezer wet gedaan worden. »

ART. 13.

Comme ci-contre.

ART. 14.

L'article 171 du code civil est abrogé et remplacé par la disposition suivante :

« Après le retour du citoyen belge sur le territoire du Royaume, l'acte de célébration du mariage contracté en pays étranger, suivant les formes usitées en ce pays, est transcrit à la requête de l'un des conjoints si tous deux sont citoyens belges ou de celui qui a cette qualité, sur les registres courants de l'état civil au lieu de leur premier domicile en Belgique ou du premier établissement de l'épouse si celle-ci rentre seule sur le territoire du Royaume. Mention de cette transcription est faite en marge des registres courants à la date de la célébration du mariage ».

ART. 13.

Zooals hiernevens.

ART. 14.

Artikel 171 van het Burgerlijk Wetboek is ingetrokken en door de volgende bepaling vervangen :

« Na den terugkeer van den Belgischen Staatsburger op het grondgebied van het Koninkrijk, wordt, op verzoek van een der echtgenooten, indien beiden Belgische Staatsburgers zijn, of van dengene die deze hoedanigheid bezit, de akte van voltrekking van het huwelijk, in een vreemd land aangegaan volgens de in dit land gebruikelijke vormen, overgeschreven in de gewone registers van den burgerlijken stand der plaats van hun eerste domicilie in België of van de eerste vestiging der echtgenooten, indien deze alleen op het grondgebied van het Koninkrijk terugkeert. Van deze overschrijving wordt melding gemaakt op den rand van de gewone registers, op den datum van de voltrekking van het huwelijk.

ART. 15.

Les articles 1 et 2 de la loi du 20 octobre 1897 sont abrogés.

Disposition transitoire

Une expédition certifiée conforme de tous les actes d'état civil dressés par les agents diplomatiques et consulaires entre le 1^{er} août 1914 et la date de l'entrée en vigueur de la présente loi sera transcrite dans les registres de l'état civil du Royaume conformément aux dispositions de l'article 7 de cette loi.

ART. 15.

Artikelen 1 en 2 der wet van 20 October 1897 worden ingetrokken.

Overgangsbepaling

Een gelijkvormig verklaard afschrift van al de akten van den burgerlijken stand, opgemaakt door de diplomatieke en consulaire ambtenaren, tusschen 1 Augustus 1914 en den datum van de inwerkingtreding dezer wet, zal in de registers van den burgerlijken stand van het Koninkrijk overeenkomstig de beschikkingen van artikel 7 dezer wet, overgeschreven worden.

ART. 15.

Comme ci-contre.

Disposition transitoire

Comme ci-contre.

ART. 15.

Zooals hiernevens.

Overgansbepaling

Zooals hiernevens.